רכוה א ב מיי׳ פ״ח מהלי גזילה הל' יד סמג

עשין עג טוש"ע ח"מ סי" שסט סעיף ט: רמו ג טוש"ע ח"מ סי"

:רעח סעיף י בהג"ה

רכז ד ה טוש"ע ח"מ סיי קסג סעיף ו וע"ש כל

לופג פעיף דיע ש פני דיני המסים: רמח ו מיי פ״א מהל׳ זכיה ומתנה הל׳ י סמג

עשין פג טוש"ע ח"מ סי

ערה סעיף ד: ערה סעיף ד: רממ ז ח מיי פ"ג מהל' מתנות עניים הלכה ב

 ל"ל כשמעמיך יעב"ץ,
[ג" רי"ף ורא"ש רבאן,
[לעיל נד: וש"גן, ד' [ל"ל ארישן פי חוקה דפרסאי
בלא שטר מ' שנין, ערך ערך אריש אין, ה) ולהמו היט. הגי' רב אסי א"ר יוחנן],

אתה לתרן דלא תקשי שמואל

אדשמואל וכדפרישית לעיל: אין

מוליאין כו'. כשמואל: וכן היו רבותינו

כו'. כל זה שלח רב הונא בר אבין:

דינה דמלכותה דינה. בהגוזל (ה) קמה

(ב"ק דף קיג:) אמר תדע דקטילו דיקלי

וגשרי גשרי ועברינו עלייהו: דחריסח

דפרסחי חרבעין שנין. חוקת פרסיים

מ' שנים היא ע"י דינא דמלכותא

דאע"ג דלא קני איניש אלא בשטר

מיהו אם החזיק בה עכו"ם מ' שנים

ובא ישראל וקנה ממנו הוי קנין גמור

ולא יוכל ישראל אחר לומר שלי היא

שגזלה עכו"ם ממני ואע"ג דאמרינן

(לעיל דף לה:) ישראל הבא מחמת

העכו"ם הרי הוא כעכו"ם ואין לו חזקה

אלא בההוא שטרא שמכרה ישראל

לעכו"ם הכא יש לו חזקה. אי נמי אתא

לאשמועינן דאע"ג דבשאר מקומות

הויא חוקה לישראל בג' שנים בארן

פרס אינה חוקה בפחות ממ' שנים

דדינא דמלכותא הוא שם כן: הני

והרורי. בעלי נחלות העשירים חונים

מעבדי המלך שדות עניי העיר שאין

הגהות הב"ח

(**ה)** רשב"ם ד"ה דינה וכו" בהגחל בתרא אמר רבא מדע: (ב) ד"ה ולא היא לית כל"ל ומיבת התם נמחק: (ג) ד"ה הנחל כגון בחל איתן: (ד) ד"ה והשלולית וכו' מקום שמי גשמים שולליז שם וכו' שמחלקת שלל לאגפיה:

מוסף רש"י

יאיז הבכור נוטל בראוי. ואין הבכור גוטד בראיי. בנכסים שלא היה אביהן מוחוק בשעת מיתחו אבל ראויין היו ליפול לו בירושה ונפלו להן לאחר זמן, אין הבכור נוטל פי שנים נהן (בכורות נא:). ואלו מפסיקין לפאה. להניח עא:). הנחל. שדה מכאן ושדה מכאן ונחל עמוק באמצע חייב להניח פאה באמלע חייב להניח פאה מכל אחד ואחד (ב־ק הא.). והשלולית. מקום שמי גשמים שוללים שם ואם יש שם זריעה מכאן ומכאן נותן פאה לכל אחד ואחד,

מוסף תוספות

א. וו"ל הרבינו יונה: ראינו וכו׳ לפי שהנכסים של לוה אלא שמשועבדין לבע״ח, . אבל מי שנתחייב לשלם טסקא אין לו כלום בקרקע עד שיפרענה, שהרי עד שיפרענה, שהרי משפט המלך שהוא רשאי למכור כל הקרקע לכל מי ייקרקע לכל מי שירצה אע״פ שאין הטסקא אלא דבר מועט, דעוד שבע״ח צריך תביעת בייד ושומא ודרריידי ושומא ודררידידי ושומא ודרריידי ושומא ודררידי ושומא ודרריידי ושומי וושיידי ושומא ודרריידי ושומי וושיידי ושומי וויידי ושיידי ושומי וויידי וש והמלך אינו צריך לכל זה.

רבינו גרשום

בארישתא דפרסאי. דחזקה של פרסיים לא הויא חזקה . אא״כ החזיק ארבעין שנין: אא כ ההחיק או בעין שנין. הני זיהרורי. בעלי נחלות: דזבין ארעא לטסקא. שקנו שדה של אדם שנטלוה ממנו מחמת שהבריח מס שלה: זביניה זביני. משום דדיוא דמלכוחא דיוא דאמר דמאן דיהיב טסקא ליכול ארעא. אבל שדהו של אדם שנטלוה ממנו בשביל שלא נתן כרגא. מס גולגלתו אינן . רשאיז להנות משום דכרגא אקו קן. גבור מנוז. כלומו ראש האיש עצמו משתעבד לכרגא ולא שדהו דלא היה להם ליטול שדהו בשביל מס הכרגא: אפי' שערי דרדא משטרד לררגא. ור״ש זכו אמשעבו לכו גא. וכייש שדהו. ואפי׳ מכרו שדהו מפני הברחת כרגא הויא מכורה: א"כ בטלת ירושת בנו הבכור. וא״כ הוא דכל בנו הבכור. הא כי הוא הכל נכסין משעבדי לכרגא אפי׳ שערי דכדא א״כ כל זמן דלא יהב כרגא אינן מוחזקין נכסיו בידו וא״כ לא יירש

ליעבד לי מר כחידך דשמוחל. כיון דכשמוחל סבירה לך ולה ליקני חלה ההוא פורתא דרפק. והא לא מצי למימר ליעבד לי מר כאידך דשמואל דאמר דינא דמלכותא דינא ולא ליקני אלא בשטר דכיון דמודי רב הונא דשמואל אמרה לההיא דנכסי הגר הרי הן כמדבר על כרחך זקוק

ליעבד לי מר כאידך דשמואל דאמר שמואל

אם כן במדת ירושת בנו. דגשלמה מכל הדם שיש עליו כתובת אשה ובעל חוב אף על פי שנכסים משועבדין להן מ"מ אין ירושת בנו הבכור בטילה משום דמלוה ואשה מחסרי גוביינא ולריכי אדרכתא ואכרותא ושומא אבל למס המלך אפילו קרקע שוה אלף זוז

משועבדת לדבר מועט והקרקעות עיקר הן של המלך וכבר הוא מוחזק ולא מחסריא גוביינא. ר"י ור"ת: אנדיםקי. פי׳ כותבי שטרות המלך דדיסקא הוא

שטר כדאמר בהגוזל בתרא (ב״ק דף קיב:) האי מאן דנקיט דיסקא מב"ד סגדול ובפרק השולח (גיטין דף לו.) מעיקרא במאי אפקינהו בדיסקי:

דכד

נה.

לא קנה אלא מקום מכושו בלבד א"ל בהאי אנא שכשמעתין בבירא לי דאמר רב הונא אמר רב כיון שניכש בה מכוש אחד קנה כולה שלח רב הונא בר אבין ישראל שלקח שדה מעובד כוכבים ובא ישראל אחר והחזיק . בה ָאין מוציָאים אותה מידו וכן היה ר' אבין ור' אילעא וכל רבותינו שוין בדבר אמר ירבה

הני תלת מילי אישתעי לי עוקבן בר נחמיה ריש גלותא משמיה דשמואל דינא דמלכותא דינא יואריסותא דפרסאי עד מ' שנין יוהני זהרורי דזבין ארעא לטסקא זבינהו זביני וה"מ לטסקא יאבל לכרגא לא מ"ט כרגא אקרקף דגברי מנח רב הונא בריה דרב יהושע אמר אפילו שערי דכדא משתעבדי לכרגא אמר רב אשי אמר לי הונא בר נתן קשי בה אמימר יא"כ במלת ירושת בנו הבכור דהוה ליה ראוי סואין הבכור נומל בראוי כבמוחזק א"ל אי הכי אפילו מסקא גמי אלא מה אית לך למימר דיהיב מסקא ומית הכא גמי דיהיב כרגא ומית אמר רב אשי אמר לי הונא בר גתן שאילתינהו לספרי דרבא ואמרו לי הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע ולא היא התם לאוקומי מילתיה הוא דאמר ואמר רב אשי יפרדכת מסייע מתא וה"מ דאצילתיה מתא האבל אנדיסקי סיעתא דשמיא היא אמר רב אסי א"ר יוחנן יהמצר והחצב מפסיקין בנכסי הגר אבל לענין פאה ומומאה לא כי אתא רבין אמר רבי יוחגן אפילו לפאה ומומאה פאה מאי היא דתנן ייואלו מפסיקין לפאה הנחל והשלולית

יכולין ליתן הטסקא למלך והן פורעין את המס ומחזיקין בקרקעות בשביל המס שכן דינא דמלכותא דמאן דיהיב טסקא ליכול ארעא כדאמר לעיל [נד:]: ובינייהו וביני. מה שקונין הקרקע מעבדי המלך בשביל המס שנותנים מכרן קיים דדינא דמלכותא דינא ואם יחזרו בעלים ראשונים או יתעשרו ויאמרו להחזיר המס להני זהרורי לא יוכלו לערער על הני זהרורי כלל דובינייהו זביני: **זהרורי.** על שם נחלה שקרוי זיהרא לקמן בפרק המוכר את הבית (דף פא:) ואי א"ל זיהרא אפילו בוסתני ופרדסי. והילך תלת מילי קמייתא דינא דמלכותא דינא ובאריסא דפרסאי והני זהרורי שתלויין בדינא דמלכותא דינא הרי תלת: והני מילי. דובינייהו וביני אי ובין לטסקא בשביל מס הקרקע שלא נחנו הבעלים: אבל לכרגא. בשביל כסף גולגלחא שלא פרעו מכרו להם עבדי המלך קרקעותיו של זה לא הוו זביני דאין זה דינא דמלכותא לגבות הקרקע בשביל מס הראש כי אם בשביל מס הקרקע: אקרקפהא דגברא מנה. או יתפשוהו עד שיתן מאליו או יברח מן העיר. והך מלחא גמרא קאמר ליה: אפי׳ שערי דרדא. שכבר נחלשו מן הקרקע ומונחין בכדו וכל שכן קרקע עצמה ולא שנא זבין ארעא לטסקא או לכרגא זבינייהו זביני דהכי הוי דינא דמלכותא: שערי דכדא. כלומר כל מטלטלין שיש לו בעולם משועבדין למלך בשביל מס ראשו והיכא דלא פרע נתחייב כל אשר לו ומי שיקנה מעבדי המלך בין קרקעות בין מטלטלין זבינייהו זביני: אם כן. דאפילו שערי דכדא משתעבדי לכרגא היכי יתקיים הכתוב דכתיב (דברים כא) בכל אשר ימלא לו הרי באותה המלכות בטלת ירושת בנו הבכור דכל ממון האב אם מת ולא פרע עדיין כרגא דשנה זו הוה ליה ממונו ראוי דאינו מוחזק בו כלל כי אם המלך דשעבוד המלך עדיף משאר שעבודין וכגבוי דמי. ומיהו לאו אתקפחא מעלייתא היא דאיכא למימר אין הכי נמי תבטל ותבטל לשם ובשאר מקומות יתקיים דשבקיה לקרא דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה: אי הכי אפי׳ טסקא נמי. רב אשי הוא דקפריך עליה דאמימר הכי דכיון דקשיא ליה לאמימר הכי אפילו כי אמרינן ארעא לטסקא אשתעבדא לדברי הכל א״כ בטלת בקרקעות ירושת בנו הבכור: אלא מאי אים לך למימר. היכי דמי דלא תבטל כגון דיהיב טסקא של אותה שנה בתחלת השנה ותית דעד סוף השנה אינה משועבדת לחלך עוד והוה ליה מוחזק ויטול בה בכור פי שנים ה"נ וכו': ולא היא (כ) הסם. לית הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע דלא משתעבדי לא קרקעות ולא מטלטלין לכרגא ואי זבון לכרגא לא הוו זבינייהו זביני דכרגא אקרקפתא דגברא מנח ואינהו ספרי דרבא דאמרי הלכתא כרב הונא לאוקומי מלתייהו בעו לקיים מעשיהם ושטרות שכתבו על מכירת קרקעות שנמכרו לכרגא ובאו לומר דמשתעבדי לכרגא כדי שיהו המכירות והשטרות קיימין ומיהו שלא כדין נכתבו השטרות ונמכרו הקרקעות והדרי זביני: פרדכת. אדם בטל ממלאכה ומלמוד ומדרך ארץ ואין עוסק בישובו של עולם כלל: מסייע **מסא.** הוא חייב בעול הקהל ואף על פי שהוא אינו עושה ריוח בעיר: **והני מילי.** דמסייע ליתן במס הקהל: **כגון דאלילסיה מסא.** עבדי המלך היו תובעים לו לבדו והם הצילוהו והקלו במשאו בטענותם שאמרו עליו שאין לו ממון ומחוך כך נחרבה מס שלהן והכביד עולן יותר כגון שהמלך רגיל ליקח מכולן מס קצוב לשנה ובאו לתבוע לכל אחד כפי אומד דעתם עד שיעלה גיבויים לחשבון מס הקצוב והיו שואלין לזה יותר מדאי והם הפצוהו ופטרוהו ומה שפחתו מזה יגבו מן השאר: אבל אנדיסקי. ממונין של מלך הרגילין לגבות מכל בית ובית מכל איש ואיש עד שיעלה החשבון למס הקלוב ושכחוהו לזה או לא רלו לשאול לו כלום בשביל שהוא אדם בטל וסבורין היו שאין לו ממון וגבו כל המס מכל השאר אף על פי שהכביד עליהם המס כדי שהיה לו לזה ליתן פטור דסייעתא דשמיא הוא שמחלו לו: המלר והחלב כו'. ב' שדות של גר ומלר אחד ביניהן החזיק באחת מהן לא קנה את חבירתה אלא האי דאחזיק ביה לבדו קנה כדאמר רבי יוסי בר חנינא לעיל בשמעתתא[®]. והוא הדין אם אין שם מלר אבל יש חלב נטוע בינמים מפסיק: **חלב**. הוא אילן או עשב שבו מיחם יהושע את ארץ ישראל נלקמן ני.) לפי שיורד ויונק כנגדו ואינו יונק לא מכאן נראמר (ביצה כה:) חלובא מקטע רגליהון דרשעים שמשיגין גבול רעיהן וזה אינו משיג גבול אחר: אבל לענין פאה או טומאה לא. הוי הפסק לחשבן ב׳ שדות אלא ינית פאה אחת על שניהם הואיל וסמוכין זה לזה דמן התורה אין מלר מפליג קרקע המחוברת לחייבה שתי פאות. ומיהו לגבי חזקה די לנו אם יקנה במכוש אחד שדה אחת דהא אפילו בשדה אחת איכא למ״ד לא קנה אלא מקום מכושו וַלשיל נד.ן וכל שכן בשתי שדות לדברי הכל דלא קנה אלא מה שהחזיק וסברא בעלמא הוא דחזקה מעלייתא בעינן שיחזיק בכל השדות: פאה וטומאה. לקמיה מפרש מאי נפקא מינה בין שדה אחת לשתים: אפי לפחה ולטומחה. דמאי שנא מחזקה: פחה מאי היא. לגבי מאי מהני הפסק: דמנן. דהפסק מחייב להניח פאה בכל אחת: הנחל. ש כנחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יורע [דברים כא] קרקע קשה מלא לרורות ואבנים שאין ראוי לזריעה: והשלולים. קבולת מי גשמים. בהכונס לאן שנער הכדא איכי כל זמן לדיר (ב״ק דף הס.) מאי שלולית אמר רב יהודה אמר שמואל מקום (ד) ששוללין מי גשמים שם רב ביבי א״ר יוחנן אמת המים המחלקת שלל לאגפיה: דלא יהב כרגא אינומהזקין בער הכדא איר ברגא אינומהזקין בער הכדא איר ברגא אינומהזקין בער אירש בער הכדיר ואיב לא יירש בער הכדיר וא״כ לא יירש מים משום דאין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק: אי הכי אפי׳ טסקא נמי. אם מת ולא יהב טסקא מפסיקין לפאה 6) ולשדו׳ דצריך להניח שתי פאות דכשתי שדות דמי: שלולית. כעין אמת המים ומקום שמי גשמים שוללין שם:

אינה מוחזקת הקרקע בידו א״כ איז הבכור נוטל פי , שנים בה: אלא דיהב טסקא ומית בו ביום. בההוא יומא הוחזקו בידו: ואמרו לי . הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע. דאמר אפי׳ שערי דכדא משעבד לכרגא: ולא בריה דרב יהושע. והאי דקאמרי ספרי דהלכ׳ כוותיה . לאוקמי מלתא הוא דבעי. כלומר להחזיק דבריהן לפי שהן רגילין לכתוב שטרי מכירה לאותן הלוקחין מן המוכסין דגבו ארעא לכרגא ומש״ה אמרו הלכה כוותיה להש האמרו הלכה כחיבתן כדי לקיים שטרי כתיבתן להרבות שכרן ולעולם אמרי׳ אין הלכה כרב . הונא: פרדכת מסייעא מתא אדם בטל דלית ליה שדות אנים בסל ולינו ליוו שויות לעסוק בהן ואין מתעסק בשום דבר אלא בבטלנות בשום רבו אלא בבטלמה. היינו פרדכת. מסייעא מתא. שצריך לו לאותו פרדכת ליתן חלקו בעול בני העיר לשעבוד שר העיר: וה"מ. דצריך ליתן חלק: דאצילתיה מתא. שהצילוהו בני העיר בדבריהם מיד השר שאמרו לשר אין לזה כלום ליתן לך ושמע להן והניחו על פיהן וניצל על פיהן. חייב לסייעם: אבל פיהן. חייב לסייעם: אבל אנדיסקי. היינו שר העיר מעצמו נותן לו לאותו פרדכת שאמר איני חושש ליקח מזה כלום סייעתא ריקוז מווז כלום טייפוגא דשמיא הוא דרחמי עליה ואינו צריך ליתן עמהם לסייעם: המצר. זהו חריץ . או גדר העשוי סביב השדה להיכרא בין שדות אחרות: י והחצב. שם אילן ואין נוטין שרשיו לכאן ולכאן ורדין עד התהום ומש״ה נוטעין אותן על הגבולין . ביז שדה לחבירתה לפסוק. ומש״ה אמרמפסיקין בנכסי הגר [שאם הי׳] באחת משדות הגר מופסקת בין כל אחת במצר או בחצב לא קנה אלא עד מקום המצר . או עד מכוח החצר: ארל היה מצר או חצב בשדה אינו מפסיק שיהא צריך . להניח שתי פאות משום אותו הפסק אלא יקצור כל השדה ויניח פאה אחת על כולו ולטומאה נמי אינו הפסק. כיצד כדמפרש לקמן הלכתי למקום הלז בשדה הטומאה מעבר למצר לחצב אמרי׳ דספיקו טמא דלא הוי הפסק לטומאה

א) נראה דנ"ל לשני שדות.